

TİMREPORT

YALOVA

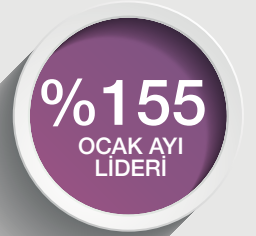
KARS

KASTAMONU

KARABÜK

TOKAT

İHRACATTA 2020 YILINA DAMGA VURAN

MARKA ŞEHİRLER

TARIM VE ORMAN BAKANI
BEKİR PAKDEMİRLİ
İLE ÖZEL RÖPORTAJ

ADNAN BALI
"İHRACATTA HIZLI TALEBE
HAZIRLIKLIL OLMA LIYIZ"

Tarım ve Orman Bakanı **Bekir Pakdemirli:**

“Tarım-Turizm-Tarım etkileşiminin güçleneceği bir dönem olacak”

Yeni yüzyılda gıdayı yönetenin dünyayı yönettiği bir dönem olacağını vurgulayan Bakan Pakdemirli, Tarım-Turizm-Tarım (TA-TU-TA) etkileşiminin güçleneceği bir dönem olacağını belirterek “Geçen yıl 50 milyonu bulan, bu yıl pandemi nedeniyle azalan turist sayısının daha da artacağını öngörüyoruz. Dolayısıyla tarımın başladığı, medeniyetlerin şekillendiği bu topraklarda yeni fırsatlar, yeni baharlar bulunuyor” diyor.

COVID-19 salgını, yaşamın en temel gereksinimlerinden biri olan tarımsal üretimin oynadığı rolü ortaya koydu. Tarımın stratejik değerinin arttığı bu dönemde; 4 saatlik bir uçuş ile dünya nüfusunun yüzde 40'ına ulaşma imkânı olan, 1,9 trilyon dolarlık bir tarımsal ticaret hacmine sahip bölgenin merkezinde yer alan Türkiye için yol haritasının belirlendiğini kaydeden Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, yeni dönemde Bakanlığın tarım politikalarını, pandemi sonrası ‘Yeni Tarım’ olarak adlandırılan döneme dair ayrıntıları TİMREPORT okurları için anlattı.

Bakanlığınız yeni normal olarak adlandırılan salgın sonrası için nasıl bir strateji geliştiriyor? Yeni dönemde tarım sanayisine yönelim artar mı?

Yeni tip koronavirüs salgınıyla birlikte tarım ve gıdanın ülkeler için önemi ve stratejik değeri bir kez daha ortaya çıkmış oldu. Karşı karşıya kaldığımız bu zorlu süreçte çoğu ülke gıdaya erişim konusunda sıkıntılar yaşarken ülke olarak aldığımız önlemlerle tarımsal üretim ve gıda tedarik zincirinde hiçbir sıkıntı yaşamadık.

Tarımsal dış ticarete net ihracatçı konumumuzu daha da güçlendirme yolunda emin adımlarla çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Kasım 2019’da gerçekleştirdiğimiz 3. Tarım ve Orman Şuramızın 60 maddelik Sonuç Bildirgesi çerçevesinde oluşturduğumuz 38 maddelik eylem planını uygulamaya koyduk.

Bu eylem planı kapsamında yapmış olduğumuz çalışmalar COVID-19 pandemi sürecinde aldığımız tedbirlere rehber oluşturarak hızlı ve etkili kararlar

almamızı sağladı. Bu sayede hep birlikte şahit olduğumuz üzere ülkemiz tarım ve gıda sektörü çiftçisi, yatırımcısı, işletmecisi ile pandemi döneminde çok başarılı bir sınav vermiştir.

Pandemi döneminde yürüttüğümüz çalışmalar ve aldığımız tedbirlerin yanında; pandemi sonrası dönemde de tarımın geleceği ile ilgili gerekli çalışmalarımızı yaparak yeni stratejilerimizi oluşturduk.

Tarımın stratejik değerinin arttığı bu dönemde; 4 saatlik bir uçuş ile dünya nüfusunun yüzde 40'ına ulaşma imkânı olan, 1,9 trilyon dolarlık bir tarımsal ticaret hacmine sahip bölgenin merkezinde yer alan ülkemiz için yol haritamızı belirledik.

Tabi ki yeni dönemde gıdanın artan stratejik değeri tarımsal sanayiye tüm bileşenleri ile öne çıkarmıştır. Özellikle tüketim taleplerinde sağlık öncelikli işlenmiş nitelikli gıdalar, yeni akıllı tarım teknolojileri, e-ticaret, yapay zekâ, dijitalleşme gibi güçlenen alanlarda ülke tarımımız adına yoğun bir çaba içerisindeyiz.

Bu anlamda yakın zamanda sözleşmeli üretimi teşvik etmek ve pazarlamayla ilgili sorunlara çözüm üretmek amacıyla üreticilerimizi ve sanayicilerimizi bir araya getirdiğimiz Dijital Tarım Platformunu hayata geçirdik.

Pandemi döneminde tarımsal üretimimizin kesintiye uğramaması için ise yazlık ekiliş programı başlattık. Bu kapsamda, mümkün olan tüm işlenebilir arazilerimizde ülkemiz için stratejik öneme sahip olan ürünlerde rekolte artışını sağlayabilmek, aynı zamanda üreticilerimizi bu dönemde arazilerinde

üretimine yönlendirebilmek amacıyla tarım takviminin elverişli olduğu 21 ilimizde yüzde 75 hibe tohum dağıtımını yaptık. Uygulamayla yaklaşık 13 bin çiftçimize 6.100 ton buğday, arpa, mercimek, kuru fasulye, mısır, ayçiçeği, çeltik tohumu dağıtıldı. Böylece 350 bin dekar alanda tohum ile toprağı buluşturmuş olduk.

Aynı zamanda tarım takvimine elverişli illerimizde yem bitkisi ekilişlerinin yapılmasını temin ettik. Bu uygulamaların yanında 81 ilimizde sertifikalı tohum desteklerimiz de devam ediyor.

Ayrıca, hazine arazilerinde örnek ekilişler yapılarak bu alanların bitkisel üretime kazandırılması için de çalışmalarımız sürüyor.

Yazlık ekiliş programı ile yürütülen ve üreticimiz tarafından yoğun ilgi gören programın günlük ekiliş programı olarak ülke genelinde uygulanması doğrultusunda çalışmalara da başladık.

Yılın ilk yarısında yurt dışında en büyük talep tarım ürünlerine oldu. İç talep ile birlikte yılın ilk yarısında üretim ve

hasıladan nasıl bir tabloya sahibiz?

Bakanlık olarak uyguladığımız politikalar sayesinde bitkisel üretim miktarında son yıllarda bir artış söz konusu. 2002 yılında 98 milyon ton olan bitkisel üretim miktarı yüzde 19,5 artış ile 2019 yılında 117 milyon tona ulaştı. Bitkisel üretim değeri ise 196 milyar lira oldu. Sertifikalı tohum üretimi de 1 milyon 134 bin tona yükseldi.

Bitkisel üretimimizin bu yıl geçen yıla göre yüzde 5,2 artış ile 123,4 milyon tona ulaşmasını bekliyoruz.

Bu kapsamda, tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 7,3 artış ile 68,5 milyon ton, sebze ve meyvelerde yüzde 0,8 artış ile 31,3 milyon ton, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 5,3 artış ile 23,5 milyon ton üretim gerçekleşeceği tahmin ediliyor.

Diğer taraftan ülkemiz, buğday iç tüketimini tamamen yerli üretimden karşılıyor. 2019 yılında 19 milyon ton olan buğday üretimimizin bu yıl %7,9 artış ile 20,5 milyon tona ulaşmasını bekliyoruz.

Türkiye'nin özellikle rekabet avantajına sahip olduğu ürünler neler ve yeni ürünler için pazar oluşması mümkün mü?

Ülkemizde 23,1 milyon hektar tarım alanı işleniyor. Tarımsal üretimimiz her geçen gün artmaya devam ediyor. Ürettiğimiz ürünlerle 83 milyona ulaşan nüfusumuzu besledikten sonra üstüne de 18 milyar dolarlık tarım ve gıda maddesi ihracatı gerçekleştiriyoruz. Tarımsal hasıla açısından Avrupa'nın önde gelen ülkelerinden biri konumundayız.

Birçok tarım ürününün üretiminde ise dünya liderliğimiz devam ediyor. Bu çerçevede, ülkemiz fındık, kiraz, incir, kayısı ve ayva üretiminde dünyada birinci; haşhaş, kavun, karpuz ve mercimek üretiminde ikinci; antepfıstığı, kestane, vişne, hıyar ve ceviz üretiminde ise üçüncü sırada yer alıyor. Ülkemiz, yaş ve kurutulmuş sebze ve meyve, su ürünleri, işlenmiş tarım ürünleri, un, zeytinyağı, bal, yumurta ve süt ürünleri başta olmak üzere birçok tarım ve gıda ürününde ihracat avantajına sahip bulunuyor.

"FINDIK, İNCİR, KURU ÜZÜM VE AYVA İHRACATINDA DÜNYA LİDERİYİZ"

Örneğin buğday unu ihracatında dünyada birinci, makarna ihracatında da ikinciyiz.

2020 sonu üretim beklentisi

	Artış oranı	üretim miktarı
Dane Mısır	%8,3	6,5 milyon ton
Arpa	%8,7	8,2 milyon ton
Kuru Fasulye	%10,7	249 bin ton
Kırmızı Mercimek	%12,9	350 bin ton
Patates	%4,4	5,2 milyon ton
Kuru soğan	%6,8	2,35 milyon ton

Meyve üretiminde dünyada 5'inci, sebze üretiminde ise 4'üncü sıradayız. Fındık, kuru kayısı, incir, kuru üzüm ve ayva ihracatında da dünyada lider konumdayız.

Pandemi sürecinde tedarik zincirinde meydana gelen sorunlar ve dış ticaret kısıtlamaları gibi nedenlerle uluslararası tarım ürünleri ticareti zayıflamış, değişen ticaret uygulamaları neticesinde ülkemizin sözü edilen ürünlerin ihracatında artış sağlaması mümkün duruma gelmiştir.

“DIŞ TİCARETTEN DE DAHA FAZLA PAY ALABİLECEK AVANTAJLARA SAHİBİZ”

Türkiye coğrafi konumu ve iklim yapısı itibarıyla 12 binden fazla bitkiye ev sahipliği yapıyor ve biyoçeşitlilik açısından zengin bir ülkemiz. Biyolojik zenginliğimizi ekonomik zenginliğe dönüştürebiliriz.

Coğrafi olarak dünyanın tam merkezinde olmamız ve geçmişten bu yana ticaret yollarının üzerinde yer almamız büyük bir avantajdır.

Bu nedenle, daha fazla üretebilir ve ürettiğimiz ürünleri yüksek katma değerlerle ihraç edebiliriz. Ayrıca, konumuz itibarıyla Ukrayna'nın ayçiçeğini de Rusya'nın mısırını da Kazakistan'ın buğdayını da Türk Cumhuriyetleri'nin baklagillerini de dünyaya pazarlayabiliriz. Bunun için ülkemizin alt yapısı yeterlidir. Böylece, güçlü bir tarım ülkesi olmamızın yanında dış ticaretten de daha fazla pay alabiliriz.

Tarım sektöründe firmaların ihracata yönelim oranı ne düzeyde? Bakanlığımızın üreticileri ihracata yönlendirmek adına çalışmaları var mı? Tarım sektöründe üretici firmaların aynı zamanda ihracat yapma olanakları istenen düzeyde değildir. Üreticilerin büyük bir kısmı, ürettiği ürünü ihracatçı firmalara tedarik ediyor ve ürünler bu şekilde ihraç ediliyor.

“TARIMDA KÜRESEL MARKA GELİŞTİRME ÇALIŞMASINI BAŞLATTIK”

Bakanlığımız, üreticilerimizin ihracat yapma olanaklarını geliştirme hedefi doğrultusunda kaliteli ve uluslararası piyasalarda talep edilen ürünlerin üretilmesine yönelik projeler yürütüyor. Bu kapsamda “Küresel Marka Geliştirme”

Pandemi süreciyle birlikte raf ömrü uzun ürünlere talep giderek artıyor. Bu nedenle ülkemizin bu alanda yüksek olan kapasitesini rahatlıkla bir avantaja çevirebiliriz.

çalışmalarını başlattık ve böylelikle ihraç edilen tarım ve gıda ürünlerinin artırılmasını amaçlıyoruz.

İhracatın artırılması amacıyla dünya ticaretini ürün bazlı olarak analiz ediyor ve belirlenen ürünlere yönelik hedef ve rakip ülkeleri tespit ediyoruz. Önümüzdeki süreçte bu analizler sektörle paylaşılacak ve pratikte karşılık bulunması için gerekli çalışmalar yürütülecektir.

Pandemi sürecinde öne çıkan Dijital Tarım Pazarı ile Bakanlığımız neyi hedefliyor? Sadece iç talebe yönelik satış kanalı mı olacak? Sisteme talep ne düzeyde, rakamsal verileri alabilir miyiz?

3. Tarım Şurası Kararlarının sonuç bildirgesinde yer alan maddelerden biri de tarımsal girdi ve finansman ihtiyacını karşılayan sözleşmeli bitkisel ve hayvansal üretim modellerinin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması konusunda ilgilidi.

Bu çerçevede, yıl genelinde üretimde sürekliliği sağlamak, yılın belli aylarında arz daralmasına bağlı olarak ürün fiyatlarındaki dalgalanmayı en aza indirmek, üreticinin ürününe pazar bulmasını kolaylaştırmak, toptancı, sanayici, market zincirlerinin istediği kalite ve miktarda ürünü temin etmesini sağlamak amacıyla Dijital Tarım Pazarı portalını hayata geçirdik.

Portalda üretici ve alıcıyı buluşturuyoruz. Böylece üretici ve alıcı, pazar taleplerine uygun ürünü piyasaya arz edecek, tüketicisi de istediği ürünü istediği dönemde, iyi kaliteye ve fiyata temin edebilecek.

Sistem iki fazdan oluşuyor. İlk aşamada bitkisel ürünler sisteme dahil edildi. İkinci aşamada ise hayvansal ürünler ile finans, sigortacılık ve lojistik kuruluşları sisteme entegre edilecek. Sistem kapsamında şu anda yurtiçi düzeyde alım satım ve sözleşmeli üretim gerçekleştiriliyor, ilerleyen günlerde ihracata yönelik

18

MİLYAR DOLAR

Tarım ve gıda maddesi ihracatı

1,9

TRİLYON DOLAR

4 saatlik uçuş ile ulaşılan tarımsal ticaret hacmi

Türkiye'ye tarım, gıda, içecek, avcılık, ormancılık ve balıkçılık konularında son 17 yılda gelen uluslararası doğrudan yatırımlar toplamı 10 milyar dolara yaklaşmıştır.

100
MİLYON TL

Dijital Tarım Pazarı işlem hacmi

10
MİLYAR DOLAR

Sektöre 17 yılda gelen uluslararası doğrudan yatırımlar toplamı

bileşenler de sisteme dahil edilmiş olacak.

Uygulamayla sözleşmeli üretim ve planlama ile gıda arz güvenliği güçlenirken, üreticilere finansman kolaylığı da sağlanacak.

Sisteme şu ana kadar 30 binin üzerinde alıcı ve satıcı kayıt yaptırdı. Sistem üzerinden yapılan tarım ürünleri ticaretinden elde edilen ciro ise 100 milyon lirayı aşmış durumda.

Yabancı yatırımcıların Türkiye'de tarım sektöründe yatırıma bakışı nasıl? Sektörde yatırımları hızlandırmak için yeni destekleriniz olacak mı?

Bilindiği gibi son yüzyılda, sanayileşme, kentleşme, ticaret, Ar-Ge ve buna bağlı diğer faktörlerin etkisi ile tarım sektörü ile ilgili anlayış giderek değişiyor. Dün, üretim odaklı olan tarım, bugün pazar ve tüketici tercihi odaklı olarak yapılıyor. Dolayısıyla, yerel ve bölgesel pazarlar için yapılan tarım, artık ulusal ve küresel pazarlar için üretiliyor. Özellikle kentleşme ve refah artışına bağlı olarak tüketici tercihleri hızla değişmekle beraber bu değişim sorunları belki biraz artırsa da geniş fırsatları da beraberinde getiriyor. Bu yıl yaşadığımız pandemi süreci tarımın stratejik değerini net olarak ortaya koyarken, tarımın doğru bir yatırım alanı olduğunu da hepimize bir kez daha göstermiştir.

Sık sık ifade ettiğim gibi yeni yüzyılda gıdayı yönetenin dünyayı yönettiği bir dönem olacak.

Dünya nüfusunun 2050 yılında 10 milyara, ülkemiz nüfusunun ise 100 milyona ulaşması bekleniyor. Geçen yıl 50 milyonu bulan, bu yıl pandemi nedeniyle azalan turist sayısının daha da artacağını öngörüyoruz. Dolayısıyla tarımın başladığı, medeniyetlerin şekillendiği bu topraklarda yeni fırsatlar, yeni baharlar bulunuyor.

Doğru ve planlı yatırımlar sayesinde hem tarımsal üretim artacak hem de tarım-sanayi entegrasyonu daha güçlü hale gelecektir. Böylece, yatırımın kazanca

dönüşme hızı ve miktarındaki büyüme, ülkemizin kalkınmasına da doğrudan yansıyacaktır.

Yaşadığımız Pandemi süreci; tarım-gıda alanında korumacı ve kendine yeterliliği önceleyen politikaları yeniden ülkelerin gündemine taşıdı. Bizim Pandemi Sonrası 'Yeni Tarım' olarak adlandırdığımız bu dönemde; e-ticaret ivme kazanacak, tarımsal teknoloji, yapay zekâ, dijitalleşme, geri dönüşüme dayalı yeni üretim ekosistemleri öne çıkacak. Pandemi süreci yeni dönemde çoklu ve alternatif pazar arayışlarını artıracaktır ve bu da Türkiye için küresel tedarik zincirinden daha fazla pay alabilmesine fırsat sunacaktır. Turizmde doğaya, tarıma doğru yönelen Eko-turizm gibi yaklaşımlar öne çıkacaktır. Tarım-Turizm-Tarım (TA-TU-TA) etkileşiminin güçleneceği bir dönem olacak.

Yeni dönemde tarım sektörünün gelişme alanı; yapay zekâ, tarımsal teknolojiler ve dijitalleşmeyi içeren tarım 4.0 sürecidir. Tarım 4,0 olarak isimlendirdiğimiz bu süreç bizlere üretimde; zamandan ve işgücünden kazanım, girdi optimizasyonu, saha şartlarının kapsamlı ve doğru analizi ve daha az çevre kirliliği gibi avantajlarla beraber daha düşük maliyetle kaliteli ve verimli ürün elde edilmesini sağlayacaktır.

Bu nedenle tarımda öne çıkmak bu teknolojiyi üretmekle mümkün olacaktır. Tarım sektörünün geleceğini, geleceğin tarımını oluşturmak için çizdiğimiz vizyonda bu teknoloji bizim en temel unsurumuzdur.

Ülkemiz bulunduğu ticari bölgede taze sebze ve meyve üretiminde lider ve belirleyici bir konumdadır.

Türkiye, Avrupa'nın en büyük meyve-sebze üreticilerinden biri olup bu ürünleri sadece taze olarak değil, işleyerek kurutulmuş ve dondurulmuş şekilde pazara sunmamız hem raf ömrünü hem de katma değerini artıracaktır.

Taze elmanın kilosu sezonunda markette 4-5 lira arasında değişirken kurutulmuş elmanın kilosu 100 liranın üzerindedir.

Pandemi süreciyle birlikte raf ömrü uzun ürünlere talepte giderek artıyor. Bu nedenle ülkemizin bu alanda yüksek olan kapasitesini rahatlıkla bir avantaja çevirebiliriz.

Bu sektöre yapılacak yatırımın geri dönüşü de inanın bana çok kısa sürede olacak.

Türkiye tarım sektörü bugüne kadar, çiftçisi ile üreticisi ile sanayicisi ile ihracatçısı ve yatırımcıları ile; doğal kaynaklar bakımından kendisinden daha fazla imkana sahip ülkelerin üzerinde bir tarımsal hasıla ortaya koymaktadır.

Birçok ülkede tarım ve gıda sektöründe rafların boşalması, stokların bitmesi, işçi sorunları, üretimin azalması, fiyat artışları gibi sorunlar yaşandı.

Ülkemizde ise bütüncül bir yaklaşımla, fakat üretimin tüm dinamiklerini en küçük ayrıntısı ile dikkate alarak yaptığımız planlamalar, hızlı müdahaleler ve etkin tedbirlerle, bu süreçte milletimiz en ufak bir gıda endişesi yaşamadı.

Tabi ki hedefimiz gayemiz bunlarla sınırlı değildir.

Elde edilen üretimin nerede ne şekilde değerlendirileceğinin de bilinmesi gerekmektedir. Gelişmiş ülkeler üretim ekonomisini çoktan aşmışlar ve işletme ekonomisine geçmişlerdir. Artık sadece ürünü üretmek ve en üst düzeye çıkarmak önemli değil, önemli olan bunların ne şekilde değerlendirileceğidir. Bu nedenle ülkemizde tarımsal üretimin artırılması ve ürün kalitelerinin iyileştirilmesi için, tarımsal sanayinin geliştirilmesi, modern tesislerin kurulması ve tarımın sanayi ile bütünleştirilmesi gerekmektedir.

Ülkemiz genç nüfusu ve eşsiz konumuyla dinamik ve umut vadeden bir pazar olması nedeni ile uluslararası şirketlerin tercih ettiği yatırım noktasındadır.

Aynı zamanda birçok şirket ise ülkemizi üs bölgesi olarak tercih etmiş ve diğer ülkelerdeki faaliyetlerini buradan kontrol etmektedirler.

Ülkemiz yatırımların önünde oluşabilecek engelleri kaldırmak amacıyla gerekli tüm adımları atmakta, yabancı yatırımcılara vatandaşlarımızla eşit haklar, eşit fırsatlar ve eşit destekler sunmaktadır.

Türkiye’de tarım alanında yatırım yapacak yabancı yatırımcılar Ulusal Vergi Sistemine kayıtlı olmaları halinde, yani ülkemizde bir şirket kurmaları veya var olan bir şirkete ortak olmaları durumunda, Bakanlığımız ve diğer kamu kurum

ve kuruluşlarının sağladığı destek ve teşviklerden faydalanabilmektedir.

Açıklanan son verilere göre; Türkiye’ye tarım, gıda, içecek, avcılık, ormancılık ve balıkçılık konularında gelen uluslararası doğrudan yatırımlar, 2019 yılında 270 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir ve bu da toplam yabancı yatırımların yüzde 4,8’ine denk gelmektedir.

Türkiye’ye tarım, gıda, içecek, avcılık, ormancılık ve balıkçılık konularında son 17 yılda gelen uluslararası doğrudan yatırımlar toplamı 10 milyar dolara yaklaşmıştır.

Pandemi süreci ve sonrasında bu yatırımların artacağı bekleniyor.

TARIMA YÖNELİK VERİLEN DESTEKLER

Bakanlık olarak, tarım sektörü yatırımcılarına kırsal kalkınma destekleri, alan bazlı destekler, fark-prim ödemeleri, hayvancılık destekleri, telafi edici destekler, diğer tarımsal amaçlı destekler ve TARSİM devlet prim destekleri başlıkları altında birçok destekleme yapıyoruz. Ayrıca, yatırımlar için faiz indirimli krediler de kullanılmaktadır.

Tarım sektöründe yatırım yapacak yatırımcılar, Bakanlığımızın sağladığı desteklerin yanında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yürüttüğü teşvik sisteminden de faydalanabiliyor. Yatırımcılara yine, arazi temini,

vergi muafiyeti, KDV istisnası, KDV iadesi, sigorta primi desteği, faiz desteği gibi birçok alanda muafiyet ve destekler de sağlanıyor. Bu kapsamda bölgelere göre oranları ve destek çeşitleri değişmekle birlikte; entegre hayvancılık yatırımları, gıda ürünleri ve içecek imalatı, su ürünleri yetiştiriciliği, soğuk hava deposu hizmetleri, lisanslı depoculuk ve seracılık alanındaki yatırımlara destek veriliyor. Tarımsal üretime yönelik bakanlığımızca desteklerin yanında Ticaret Bakanlığınca tarım ürünlerinin ihracatına yönelik desteklemeler de sağlanıyor.